

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE klasa 4 LO

zakres rozszerzony
do programu Nowej Ery "W centrum uwagi"

Liczba godzin: 60

Nr lekcji	Treść nauczania (temat lekcji)	Liczba godzin na realizację	Zagadnienia	Wymagania		Zapisy podstawy programowej	
				podstawowe	rozszerzające	zakres podstawowy	zakres rozszerzony
I. PRAWA CZŁOWIEKA							
1.	1. Czym są prawa człowieka?	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cechy praw człowieka ▪ historia praw człowieka ▪ generacje praw człowieka ▪ prawa pozytywne i negatywne ▪ łamanie praw człowieka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje cechy praw człowieka; ▪ charakteryzuje system praw człowieka w państwie demokratycznym; ▪ wskazuje przykłady ograniczeń praw człowieka w państwach autorytarnych; ▪ przedstawia pozycję jednostki w państwach totalitarnych; ▪ rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka w państwach demokratycznych; ▪ omawia historyczne uwarunkowania rozwoju praw człowieka; ▪ przyporządkowuje poszczególne prawa człowieka do odpowiadających im kategorii i generacji; ▪ rozróżnia prawa negatywne i prawa pozytywne; ▪ wymienia okoliczności, w których możliwe jest ograniczenie praw i wolności człowieka; ▪ buduje argumenty potwierdzające uniwersalność praw człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, z czego wynikają przypadki łamania praw człowieka w państwach demokratycznych; ▪ uzasadnia, że istnienie systemu ochrony praw człowieka jest koniecznym warunkiem prawidłowego funkcjonowania państw demokratycznych; ▪ wykazuje, że zakres i sposób ochrony poszczególnych praw człowieka są uzależnione od kategorii i generacji, do których te prawa należą; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między prawami negatywnymi a prawami pozytywnymi; ▪ bierze aktywny udział w debatach/dyskusjach na temat uniwersalności praw człowieka; ▪ ocenia skalę łamania praw człowieka na świecie. 	<p>IV. Prawa człowieka i ich ochrona. Uczeń:</p> <p>5) pozyskuje w środkach masowego przekazu (między innymi, na stronach organizacji pozarządowych broniących praw człowieka) informacje o przypadkach naruszania praw człowieka w państwach demokratycznych i przygotowuje analizę na ten temat;</p> <p>7) wykazuje różnice w przestrzeganiu praw człowieka w państwie demokratycznym i niedemokratycznym; przedstawia problem łamania praw człowieka w wybranym państwie niedemokratycznym.</p>	<p>XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. Uczeń:</p> <p>1) przedstawia ideę oraz historyczny rozwój praw człowieka; rozróżnia generacje praw człowieka, stosując pojęcia praw negatywnych i pozytywnych oraz wskazując na inny stopień ich ochrony;</p> <p>2) przedstawia kwestię urzeczywistnienia wybranej wolności człowieka i stopnia jej ograniczenia związanego z prawami innych osób lub porządkiem publicznym;</p> <p>7) przedstawia argumenty na rzecz uniwersalności praw człowieka i analizuje zastrzeżenia formułowane przez jej przeciwników.</p>
2.	2. Ochrona praw człowieka w Polsce	3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ katalog praw i wolności w <i>Konstytucji RP</i> ▪ prawo do sądu ▪ prawo do zaskarżenia ▪ wniosek do RPO ▪ skarga 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> zasady ogólne dotyczące funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka; ▪ przyporządkowuje poszczególne prawa człowieka do odpowiadających im konstytucyjnych kategorii praw i wolności; ▪ podaje wskazane w <i>Konstytucji RP</i> środki ochrony wolności i praw; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> zasady ogólne dotyczące funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka; ▪ wyjaśnia, jaka jest różnica między prawami człowieka a prawami obywatela; ▪ opisuje sposób funkcjonowania sądowych środków ochrony praw i wolności; ▪ przedstawia warunki, które musi spełniać skarga 	<p>IV. Prawa człowieka i ich ochrona. Uczeń:</p> <p>1) wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka zapisane w <i>Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej</i>;</p> <p>2) przedstawia sądowe środki ochrony praw i wolności w <i>Rzeczypospolitej Polskiej</i> oraz sposób działania Rzecznika Praw</p>	<p>XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. Uczeń:</p> <p>8) pozyskuje informacje o przypadkach potwierzonego naruszenia praw lub wolności człowieka w <i>Rzeczypospolitej Polskiej</i>; pisze wystąpienie publiczne w tej sprawie.</p>

			konstytucyjna	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje zadania i formy działania Rzecznika Praw Obywatelskich; sporządza według wzoru skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich; wyjaśnia znaczenie indywidualnej skargi konstytucyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> konstytucyjna; proponuje działania, które można by podjąć w celu ochrony praw człowieka, gdyby zostały one naruszone; dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania instytucji Rzecznika Praw Obywatelskich w Polsce; bierze aktywny udział w debatach/dyskusjach dotyczących poziomu przestrzegania praw człowieka w Rzeczypospolitej Polskiej. 	Obywatelskich; pisze skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich (według wzoru dostępnego na stronie internetowej); wykazuje znaczenie skargi konstytucyjnej.	
3.	3. Europejski system ochrony praw człowieka	2	<ul style="list-style-type: none"> Europejska konwencja praw człowieka Europejski Trybunał Praw Człowieka Europejska karta społeczna Karta praw podstawowych Unii Europejskiej wymiar ludzki OBWE 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia organizacje międzynarodowe tworzące fundament europejskiego systemu ochrony praw człowieka; wymienia kategorie i generacje praw gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, - Europejskiej karty socjalnej, - Karty praw podstawowych UE; podaje przykłady praw i wolności gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, - Europejskiej karty socjalnej, - Karty praw podstawowych UE; wymienia cele i zasady funkcjonowania: <ul style="list-style-type: none"> - Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, - Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich; przedstawia warunki dopuszczalności skargi indywidualnej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; formuluje wnioski z analizy wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje katalogi praw gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz jej protokołów dodatkowych, - Europejskiej kartą socjalnej, - Karty praw podstawowych UE; omawia poszczególne etapy postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka; przedstawia uwarunkowania, które wpłynęły na ukształtowanie się systemów ochrony praw człowieka funkcjonujących w ramach Rady Europy, OBWE oraz Unii Europejskiej; dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania poszczególnych organów instytucji tworzących europejski system ochrony praw człowieka; aktywnie uczestniczy w debatach/dyskusjach dotyczących funkcjonowania europejskiego systemu ochrony praw człowieka. 	IV. Prawa człowieka i ich ochrona. Uczeń: 3) uzasadnia znaczenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w kontekście Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; przedstawia warunki, jakie muszą zaistnieć, aby rozpatrzył on skargę obywatela; analizuje wybrany wyrok tego trybunału.	XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. Uczeń: 3) wymienia katalog praw i wolności z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz z protokołów do niej przyjętych; pisze skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; 4) wymienia katalog praw i wolności z Europejskiej karty socjalnej; rozważa dylematy związane z prawami socjalnymi i sposobem ich realizacji przez państwo; 6) charakteryzuje system ochrony praw człowieka Unii Europejskiej (Karta praw podstawowych, działania Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich) oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie; 7) przedstawia argumenty na rzecz uniwersalności praw człowieka i analizuje zastrzeżenia formułowane przez jej przeciwników.
4.	4. Światowy system ochrony praw człowieka	2	<ul style="list-style-type: none"> Powszechna deklaracja praw człowieka pakty praw człowieka Rada Praw Człowieka Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka Międzynarodowy Trybunał Karny Wysoki Komisarz 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia okoliczności, które doprowadziły do uchwalenia Powszechnej deklaracji praw człowieka oraz przedstawia cele i zasady określone w tym akcie prawa międzynarodowego; wymienia organy ONZ tworzące światowy system ochrony praw człowieka; podaje kategorie i generacje praw gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, - Międzynarodowego paktu praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia cele i zadania poszczególnych organów ONZ tworzących światowy system ochrony praw człowieka; porównuje katalogi praw gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, - Międzynarodowego paktu praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych; porównuje sposoby ochrony praw gwarantowanych w: <ul style="list-style-type: none"> - Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych, 		XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. Uczeń: 5) charakteryzuje system ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych; wykazuje różnice w ochronie praw na podstawie przepisów Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych oraz Międzynarodowego paktu praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych; 9) wyjaśnia znaczenie Międzynarodowego Trybunału Karnego oraz Wysokiego Komisarza Narodów

			Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje przykłady praw i wolności gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych,</i> - <i>Międzynarodowego paktu praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych;</i> ▪ przedstawia, w jaki sposób są chronione prawa uwzględnione w: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych,</i> - <i>Międzynarodowym pakcie praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych;</i> ▪ wymienia cele i zasady funkcjonowania: <ul style="list-style-type: none"> - Międzynarodowego Trybunału Karnego, - Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, - Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców; ▪ wyjaśnia znaczenie pojęcia „uchodźca” w kontekście prawa międzynarodowego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ - <i>Międzynarodowym pakcie praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych;</i> ▪ przedstawia warunki, które musi spełniać skarga indywidualna do Komitetu Praw Człowieka; ▪ omawia uwarunkowania, które doprowadziły do powstania systemu ochrony praw człowieka w ramach ONZ; ▪ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka w ramach ONZ; ▪ aktywnie uczestniczy w debatach/dyskusjach dotyczących funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka w ramach ONZ. 		Zjednoczonych do Spraw Uchodźców dla systemu ochrony praw człowieka na świecie; przedstawia sytuację uchodźców we współczesnym świecie.
5.	5. Organizacje pozarządowe a prawa człowieka	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcje organizacji pozarządowych w zakresie ochrony praw człowieka ▪ Amnesty International ▪ Human Rights Watch ▪ Helsińska Fundacja Praw Człowieka ▪ Międzynarodowy Ruch Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca ▪ organizacje humanitarne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony praw człowieka; ▪ pozyskuje z dostępnych źródeł informacje na temat celów, zasad i form działania wybranej organizacji zajmującej się ochroną praw człowieka; ▪ wymienia formy aktywności organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje funkcje organizacji pozarządowych w zakresie ochrony praw człowieka; ▪ dokonuje krytycznej analizy celów, zasad i form działania wybranej organizacji zajmującej się ochroną praw człowieka; ▪ przedstawia cele i formy działania następujących organizacji pozarządowych: <ul style="list-style-type: none"> - Amnesty International, - Human Rights Watch, - Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, - Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca; ▪ omawia cele i formy działania wybranych organizacji humanitarnych; ▪ określa, jakie znaczenie ma działalność organizacji humanitarnych dla ochrony praw człowieka. 	IV. Prawa człowieka i ich ochrona. Uczeń: 6) wskazuje organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną praw człowieka i charakteryzuje działania jednej z nich.	XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. Uczeń: 10) charakteryzuje działania organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka, odnosząc się do przykładów aktywności kilku z nich.
	Podsumowanie	2					
II. STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE							

6.	1. Współczesne stosunki międzynarodowe	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podmioty prawa międzynarodowego ▪ zasady prawa międzynarodowego ▪ wielopłaszczyznowość i złożoność stosunków międzynarodowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe podmioty prawa międzynarodowego; ▪ przedstawia podstawowe zasady prawa międzynarodowego; ▪ rozpoznaje sytuacje, w których doszło do złamania podstawowych zasad prawa międzynarodowego; ▪ wymienia czynniki wpływające na kształt współczesnych stosunków międzynarodowych; ▪ omawia – na wybranym przykładzie – polityczne, gospodarcze i kulturowe uwarunkowania współczesnych stosunków międzynarodowych; ▪ wymienia zależności łączące państwa we współczesnym środowisku międzynarodowym. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje podstawowe podmioty prawa międzynarodowego; ▪ wyjaśnia, jakie są przyczyny łamania podstawowych zasad prawa międzynarodowego, i wymienia jego konsekwencje; ▪ wykazuje – na wybranych przykładach – złożoność i wielopłaszczyznowość współczesnych stosunków międzynarodowych; ▪ tłumaczy, jakie są źródła współzależności łączących państwa we współczesnym środowisku międzynarodowym i co wynika z tych powiązań. 	<p>VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Uczeń:</p> <p>1) przedstawia podmioty prawa międzynarodowego publicznego i podstawowe zasady prawa międzynarodowego (powstrzymywania się od groźby użycia siły lub jej użycia, integralności terytorialnej, pokojowego załatwiania sporów, nieingerencji w sprawy wewnętrzne państwa, suwerennej równości, samostanowienia narodów, suwerenności, nienaruszalności granic);</p> <p>2) wykazuje złożoność i wielopłaszczyznowość współczesnych stosunków międzynarodowych oraz współzależność państw w środowisku międzynarodowym.</p>
7.	2. Ład międzynarodowy	3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ typy ładów międzynarodowych ▪ znaczenie supermocarstw ▪ zmiany w ładzie międzynarodowym w XXI w. ▪ znaczenie zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej ▪ działania regionalnych mocarstw ▪ niezachodnich relacje polityczne, gospodarcze i kulturowe łączące państwa o wysokim i o niskim poziomie PKB [w tym problem zależności postkolonialnej i neokolonialnej] ▪ mechanizmy zwiększające lub zmniejszające ekonomiczne dysproporcje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozróżnia poszczególne typy ładów międzynarodowych; ▪ wymienia współczesne mocarstwa regionalne oraz supermocarstwa; ▪ charakteryzuje rolę mocarstw w poszczególnych typach ładów międzynarodowych; ▪ wymienia zmiany, które zaszły w ładzie międzynarodowym w XXI w.; ▪ przedstawia – na wybranym przykładzie – znaczenie strategicznych zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej; ▪ wymienia państwa o najniższym i najwyższym PKB; ▪ wyjaśnia, na czym polegał kolonializm i jaka była jego geneza; ▪ wskazuje zależności polityczne, gospodarcze i kulturowe łączące państwa rozwinięte i rozwijające się [o różnym poziomie PKB]; ▪ rozpoznaje mechanizmy i działania, które zmniejszają lub zwiększają dysproporcje ekonomiczne i rozwojowe między państwami; ▪ wskazuje mechanizmy, dzięki którym mocarstwa regionalne i supermocarstwa umacniają swoją pozycję na arenie międzynarodowej; ▪ określa charakter, zasięg terytorialny i cele działania wybranych organizacji międzynarodowych [np. BRICS, Szanghajska Organizacja Współpracy]. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje poszczególne typy ładów międzynarodowych; ▪ wymienia przyczyny, przejawy i konsekwencje zmian w ładzie międzynarodowym w XXI w.; ▪ wyjaśnia, jakie jest znaczenie kolonializmu i kolonialnej historii we współczesnych stosunkach międzynarodowych; ▪ analizuje – na wybranych przykładach – zależności polityczne, gospodarcze i kulturowe łączące państwa rozwinięte i rozwijające się [o różnym poziomie PKB]; ▪ przedstawia cele regionalnych mocarstw niezachodnich i formy ich działalności na arenie międzynarodowej [Chińskiej Republiki Ludowej, Indii, Federacji Rosyjskiej, Brazylii]; ▪ wyjaśnia, jaka jest rola mocarstw regionalnych w wybranych organizacjach międzynarodowych [np. w BRICS i Szanghajszej Organizacji Współpracy]; ▪ formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym roli supermocarstw w kształtowaniu współczesnych stosunków politycznych, gospodarczych i kulturowych; ▪ charakteryzuje i krytycznie analizuje mechanizmy, które zmniejszają lub zwiększają dysproporcje ekonomiczne między państwami. 	<p>XIII. Ład międzynarodowy. Uczeń:</p> <p>1) rozróżnia typy ładów międzynarodowych (monocentryczny, dwubiegunowy, policentryczny), odwołując się do historii XX i XXI wieku; przedstawia na przykładach znaczenie supermocarstw dla funkcjonowania tych ładów;</p> <p>2) przedstawia zmiany w międzynarodowym ładzie politycznym i gospodarczym w XXI wieku;</p> <p>3) wyjaśnia znaczenie strategicznych zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej;</p> <p>4) wyjaśnia na przykładach wzajemne zależności polityczne, gospodarcze i kulturowe pomiędzy państwami o różnym poziomie PKB i różnej jego strukturze;</p> <p>5) przedstawia mechanizmy i działania, które zmniejszają lub powiększają dysproporcje pomiędzy państwami o różnym poziomie PKB i różnej jego strukturze;</p> <p>8) wykazuje, że regionalne mocarstwa niezachodnie (Chińska Republika Ludowa, Republika Indii, Federacja Rosyjska, Federacyjna Republika Brazylii) działają</p>

			między państwami				w kierunku wzmocnienia własnej pozycji międzynarodowej, także poprzez organizacje międzynarodowe (BRICS, Szanghajska Organizacja Współpracy).
8.	3. Gospodarka w polityce międzynarodowej	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ strategiczne zasoby naturalne ▪ zmiany klimatyczne ▪ PKB ▪ wzrost gospodarczy ▪ kolonializm ▪ neokolonializm 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym są strategiczne zasoby naturalne; ▪ podaje przykłady dowodzące wpływu strategicznych zasobów naturalnych na politykę międzynarodową; ▪ wymienia państwa o najniższym i najwyższym PKB we współczesnym świecie; ▪ wskazuje przykłady dowodzące wpływu historii kolonialnej na kształt współczesnych stosunków międzynarodowych; ▪ prawidłowo posługuje się pojęciami „kolonializm” i „neokolonializm”; ▪ wskazuje przykłady zależności politycznych, gospodarczych i kulturowych łączących państwa wysoko rozwinięte i rozwijające się, w tym dawne metropolie i kolonie; ▪ rozpoznaje mechanizmy i działania, które zmniejszają lub zwiększają ekonomiczne dysproporcje między państwami. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, jakie jest znaczenie strategicznych zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej; ▪ uzasadnia konieczność dywersyfikacji źródeł energii; ▪ przedstawia wpływ historii kolonialnej na kształt współczesnych stosunków międzynarodowych; ▪ wyjaśnia, jakie są polityczne konsekwencje kryzysu ekologicznego i klimatycznego; ▪ formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym energetyki jądrowej i odnawialnych źródeł energii; ▪ analizuje – na wybranych przykładach – zależności polityczne, gospodarcze i kulturowe łączące państwa wysoko rozwinięte i rozwijające się, w tym dawne metropolie i kolonie; ▪ charakteryzuje i krytycznie analizuje mechanizmy i działania, które zmniejszają lub zwiększają dysproporcje ekonomiczne między państwami. 		XIII. Ład międzynarodowy. Uczeń: 6) analizuje kwestię globalizacji na podstawie literatury (np. fragmentów pracy <i>Dżihad kontra McŚwiat</i> Benjamina R. Barbera lub <i>No Iago</i> Naomi Klein); 7) charakteryzuje wpływ globalnych korporacji na współczesną politykę, gospodarkę i społeczeństwo.
9.	4. Współczesna globalizacja	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ globalizacja ▪ aktorzy globalizacji ▪ wymiary globalizacji ▪ przyczyny i skutki procesu globalizacji ▪ makdonaldyzacja ▪ korporacje transnarodowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia głównych aktorów procesu globalizacji; ▪ rozpoznaje przejawy globalizacji we współczesnym świecie; ▪ prawidłowo posługuje się pojęciami: „globalizacja”, „korporacja”, „makdonaldyzacja”; ▪ wymienia główne wymiary globalizacji; ▪ przedstawia źródła procesów globalizacyjnych przebiegających we współczesnym świecie; ▪ wymienia najważniejsze wyzwania stojące przed społecznością międzynarodową w związku z procesem globalizacji; ▪ wskazuje przykłady dowodzące wpływu globalnych korporacji na współczesne politykę, gospodarkę i życie społeczne; ▪ na podstawie lektury tekstów publicystycznych i naukowych formułuje wnioski dotyczące wybranych problemów wynikających z procesu globalizacji. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia – na wybranych przykładach gospodarczych, politycznych, kulturowych i społecznych – skutki procesu globalizacji widoczne we współczesnym świecie; ▪ formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym wpływu globalizacji na kształt stosunków we współczesnym świecie; ▪ dokonuje krytycznej analizy roli wybranych podmiotów [politycznych i gospodarczych]w procesie globalizacji; ▪ formułuje wnioski na podstawie analizy konsekwencji współczesnych procesów globalizacyjnych. 	VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Uczeń: 3) wyjaśnia pojęcie globalizacji i wykazuje jej formy i skutki w sferze polityki, kultury i społeczeństwa; diagnozuje wpływ na ten proces podmiotów prawa międzynarodowego; przedstawia najważniejsze wyzwania związane z procesem globalizacji.	XIII. Ład międzynarodowy. Uczeń: 6) analizuje kwestię globalizacji na podstawie literatury (np. fragmentów pracy <i>Dżihad kontra McŚwiat</i> Benjamina R. Barbera lub <i>No Iago</i> Naomi Klein); 7) charakteryzuje wpływ globalnych korporacji na współczesną politykę, gospodarkę i społeczeństwo.
10.	5. Konflikty i terroryzm	3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ konflikt międzynarodowy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się pojęciami: „konflikt 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje współczesne konflikty etniczne 	VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Uczeń:	XIII. Ład międzynarodowy. Uczeń: 9) wyjaśnia problem

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ konflikt etniczny ▪ separatyzm ▪ terroryzm ▪ rozwiązywanie konfliktów ▪ pomoc humanitarna i rozwojowa ▪ interwencje humanitarne ▪ misje pokojowe 	<p>etniczny”, „separatyzm”, „terroryzm”, „pomoc humanitarna”, „pomoc rozwojowa”, „interwencja humanitarna”, „misja pokojowa”;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia państwa, w których występują konflikty etniczne: <ul style="list-style-type: none"> - w granicach Unii Europejskiej, - w azjatyckiej części obszaru poradzieckiego, - na obszarze Środkowego i Dalekiego Wschodu, - w Afryce i na Bliskim Wschodzie; ▪ wymienia przejawy i konsekwencje współczesnych konfliktów etnicznych; ▪ wskazuje przykłady reakcji wspólnoty międzynarodowej na działalność współczesnych separatystów; ▪ przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów etnicznych w ramach działań społeczności międzynarodowej; ▪ wskazuje przykłady pomocy humanitarnej i rozwojowej; ▪ podaje przykłady misji pokojowych realizowanych w regionach, w których rozgrywają się współczesne konflikty etniczne; ▪ formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym zasadności i skuteczności pomocy humanitarnej udzielanej państwom i społecznościom dotkniętym konfliktami etnicznymi/separatyzmami; ▪ wymienia główne organizacje terrorystyczne we współczesnym świecie; ▪ wskazuje konkretne przykłady działań współczesnych organizacji terrorystycznych; ▪ podaje przyczyny współczesnego terroryzmu; ▪ wymienia podstawowe strategie i formy walki ze współczesnym terroryzmem. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ w świetle prawa międzynarodowego; przedstawia przyczyny, przejawy i konsekwencje współczesnych konfliktów etnicznych/separatyzmów; ▪ wyjaśnia, jakie czynniki decydują o reakcjach wspólnoty międzynarodowej jna poszczególne współczesne ruchy separatystyczne; ▪ formułuje wnioski na podstawie analizy konsekwencji współczesnych konfliktów etnicznych/separatyzmów; ▪ porównuje charakter i znaczenie pomocy humanitarnej oraz pomocy rozwojowej; ▪ charakteryzuje wybrane misje pokojowe i interwencje humanitarne, a także ocenia je z uwzględnieniem ich aspektów moralnych i skutków; ▪ analizuje przyczyny i konsekwencje działalności wybranych współczesnych organizacji terrorystycznych; ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych strategii zwalczania współczesnego terroryzmu; ▪ omawia i ocenia aktywność państwa polskiego w walce ze współczesnym terroryzmem. 	<p>4) przedstawia konflikty etniczne na obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej; lokalizuje je, wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje;</p> <p>5) wyjaśnia źródła współczesnego terroryzmu oraz przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania.</p>	<p>separatyzmów i odnosi go do prawa międzynarodowego; wykazuje zróżnicowanie w reakcjach wspólnoty międzynarodowej wobec poszczególnych separatyzmów;</p> <p>10) przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w nieuinijnej części Europy; lokalizuje je, wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje;</p> <p>11) przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w azjatyckiej części obszaru poradzieckiego; lokalizuje je i wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje;</p> <p>12) przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze Środkowego i Dalekiego Wschodu; lokalizuje je i wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje;</p> <p>13) przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze Afryki i Bliskiego Wschodu; lokalizuje je i wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje;</p> <p>14) charakteryzuje na przykładach najczęściej stosowane sposoby rozwiązywania długotrwałych konfliktów między narodami i państwami;</p> <p>15) wyjaśnia pojęcia pomocy humanitarnej, współpracy rozwojowej, interwencji humanitarnej oraz misji pokojowej; podaje ich przykłady z różnych części świata, oceniając ich skuteczność i aspekty moralne;</p> <p>16) wyjaśnia przyczyny i sposoby działania terrorystów;</p> <p>17) charakteryzuje strategie zwalczania terroryzmu, wskazując na ich słabe i mocne strony.</p>
	Podsumowanie	2					
III. ORGANIZACJE MIĘDZYNARODOWE							
11.	1. Organizacja Narodów Zjednoczonych	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Karta Narodów Zjednoczonych</i> ▪ cele i zadania ONZ ▪ organy ONZ ▪ organizacje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cele działalności Organizacji Narodów Zjednoczonych; ▪ przedstawia okoliczności uchwalenia <i>Karty Narodów Zjednoczonych</i> oraz postanowienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia genezę powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych; ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych form działalności ONZ i jej wyspecjalizowanych 	<p>VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Uczeń:</p> <p>7) charakteryzuje cele i najważniejsze organy Organizacji Narodów Zjednoczonych (Zgromadzenie</p>	<p>XIII. Ład międzynarodowy. Uczeń:</p> <p>24) przedstawia cele działania: Światowej Organizacji Zdrowia, Międzynarodowej Organizacji Pracy, Organizacji Narodów Zjednoczonych do Spraw</p>

			<p>wyspecjalizowane Narodów Zjednoczonych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030</i> ▪ misje pokojowe ONZ 	<p>zawarte w tym akcie;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje główne organy ONZ [struktura, cele, formy działania]; ▪ wskazuje cele misji pokojowych ONZ; ▪ wymienia główne cele wyspecjalizowanych organizacji ONZ: <ul style="list-style-type: none"> - Światowej Organizacji Zdrowia, - Międzynarodowej Organizacji Pracy, - Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa, - Międzynarodowego Funduszu Walutowego, - Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju, - Światowej Organizacji Handlu, - Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury, - Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego, - Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacji; ▪ formuluje i uzasadnia własne stanowisko w sporze o rolę ONZ i jej wyspecjalizowanych organizacji we współczesnym świecie; ▪ wymienia główne założenia zawarte w <i>Agendzie na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030</i>. 	<p>Ogólne, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny, Rada Gospodarcza i Społeczna, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości); przedstawia jej wybrane działania i ocenia ich skuteczność.</p>	<p>Wyżywienia i Rolnictwa, Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju, Światowej Organizacji Handlu, Organizacji Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury, Organizacji Narodów Zjednoczonych do Spraw Rozwoju Przemysłowego oraz Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej.</p>
12.	2. Organizacje ponadregionalne	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ grupa G7 ▪ Szanghajska Organizacja Współpracy ▪ BRICS ▪ Organizacja Państw Eksportujących Ropę Naftową ▪ Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju ▪ grupa G20 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cele oraz przedstawia strukturę organizacyjną następujących form współpracy ponadregionalnej: <ul style="list-style-type: none"> - grupy G7, - Szanghajskiej Organizacji Współpracy, - BRICS, - Organizacji Państw Eksportujących Ropę Naftową, - Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, - grupy G20. ▪ charakteryzuje zadania i kompetencje głównych organów i instytucji działających w ramach poznanych form współpracy ponadregionalnej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia, jaką rolę odgrywają we współczesnym świecie następujące formy współpracy ponadregionalnej: <ul style="list-style-type: none"> - grupa G7, - Szanghajska Organizacja Współpracy, - BRICS, - Organizacja Państw Eksportujących Ropę Naftową, - Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, - grupa G20. ▪ aktywnie uczestniczy w debatach/dyskusjach dotyczących znaczenia organizacji ponadregionalnych w międzynarodowej polityce. 		<p>XIII. Ład międzynarodowy. Uczeń: 8) wykazuje, że regionalne mocarstwa niezachodnie (Chińska Republika Ludowa, Republika Indii, Federacja Rosyjska, Federacyjna Republika Brazylii) działają w kierunku wzmocnienia własnej pozycji międzynarodowej, także poprzez organizacje międzynarodowe (BRICS, Szanghajska Organizacja Współpracy); 21) przedstawia cele i główne działania inicjatyw międzynarodowych G7/8 i G20 oraz Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju; 22) przedstawia cele międzynarodowych organizacji gospodarczych: Środkowoeuropejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, Współpracy Gospodarczej Azji i Pacyfiku, Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu i Organizacji Państw Eksportujących Ropę Naftową.</p>

13.	3. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cele i zadania NATO ▪ <i>Traktat północnoatlantycki</i> ▪ partnerzy NATO ▪ organy i struktura organizacyjna NATO ▪ operacje pokojowe i militarne NATO 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia genezę Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego oraz jej główne cele i zadania; ▪ określa, kiedy uchwalono <i>Traktat północnoatlantycki</i>, oraz wymienia postanowienia zawarte w tym akcie; ▪ przedstawia rolę USA w strukturach NATO; ▪ wymienia cele i formy działalności NATO w współczesnym świecie; ▪ podaje przykłady operacji pokojowych i militarnych NATO. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia rozwój terytorialny NATO, w tym wskazuje czynniki, które zadecydowały o akcesji poszczególnych państw, ze szczególnym uwzględnieniem państw postkomunistycznych; ▪ wymienia i lokalizuje na mapie państwa członkowskie NATO; ▪ charakteryzuje strukturę organizacyjną NATO, w tym omawia zadania i kompetencje poszczególnych organów Sojuszu; ▪ przedstawia ewolucję celów i form działania NATO; ▪ wymienia cele i skutki misji pokojowych przeprowadzonych przez NATO od lat 90. XX w.; ▪ dokonuje krytycznej analizy aktywności NATO na przełomie XX i XXI w. 	VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Uczeń: 11) przedstawia genezę, cele i najważniejsze organy Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; ocenia wpływ tej organizacji na utrzymanie pokoju międzynarodowego i pozycję Stanów Zjednoczonych Ameryki w świecie.	XIII. Ład międzynarodowy. Uczeń: 23) wymienia najważniejsze operacje pokojowe i militarne Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; wykazuje zmieniającą się rolę tej organizacji od lat 90. XX wieku;
14.	4. Organizacje regionalne	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ regionalizm ▪ Rada Europy ▪ OBWE ▪ ASEAN ▪ WNP ▪ LPA ▪ UA ▪ OPA ▪ EFTA ▪ NAFTA ▪ APEC ▪ CEFTA ▪ strefy wolnego handlu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie pojęcia „regionalizm”; ▪ wymienia cele oraz przedstawia strukturę organizacyjną następujących form współpracy regionalnej: <ul style="list-style-type: none"> - Rady Europy, - Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie [OBWE], - Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej [ASEAN], - Wspólnoty Niepodległych Państw [WNP], - Ligi Państw Arabskich [LPA], - Unii Afrykańskiej [UA], - Organizacji Państw Amerykańskich [OPA], - Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu [EFTA], - Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu [NAFTA], - Wspólnoty Gospodarczej Azji i Pacyfiku [APEC], - Środkowoeuropejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu [CEFTA]; ▪ charakteryzuje zadania i kompetencje głównych organów i instytucji działających w ramach poznanych form współpracy regionalnej; ▪ wyjaśnia, czym są strefy wolnego handlu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia, jaką rolę odgrywają we współczesnym świecie następujące formy współpracy regionalnej: <ul style="list-style-type: none"> - Rada Europy, - Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie [OBWE], - Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej [ASEAN], - Wspólnota Niepodległych Państw [WNP], - Liga Państw Arabskich [LPA], - Unia Afrykańska [UA], - Organizacja Państw Amerykańskich [OPA], - Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu [EFTA], - Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu [NAFTA], - Wspólnota Gospodarcza Azji i Pacyfiku [APEC], - Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu [CEFTA]; ▪ aktywnie uczestniczy w debatach/dyskusjach dotyczących znaczenia organizacji regionalnych w międzynarodowej polityce; ▪ określa znaczenie stref wolnego handlu w światowej gospodarce. 		XIII. Ład międzynarodowy. Uczeń: 18) charakteryzuje genezę, strukturę oraz działania Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Rady Europy; 19) przedstawia cele form współpracy regionalnej, w tym inicjatyw międzynarodowych, w których uczestniczy Rzeczpospolita Polska (np. Grupa Wyszehradzka, Trójkąt Weimarski); 20) przedstawia cele organizacji regionalnych i subregionalnych o charakterze ogólnym: Wspólnoty Niepodległych Państw, Organizacji Państw Amerykańskich, Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej, Ligi Państw Arabskich i Unii Afrykańskiej; 22) przedstawia cele międzynarodowych organizacji gospodarczych: Środkowoeuropejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, Współpracy Gospodarczej Azji i Pacyfiku, Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu i Organizacji Państw Eksportujących Ropę Naftową.
	Podsumowanie	2					
IV. UNIA EUROPEJSKA							

15.	1. Integracja europejska	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ integracja europejska ▪ Unia Europejska ▪ prawo europejskie państwa członkowskie UE 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia kulturowe i historyczne podwaliny jedności europejskiej; ▪ przedstawia główne etapy gospodarczej integracji europejskiej po II wojnie światowej; ▪ wymienia państwa członkowskie Unii Europejskiej; ▪ wskazuje najważniejsze akty prawa pierwotnego wspólnot europejskich i Unii Europejskiej; ▪ podaje główne postanowienia z obowiązujących aktów prawa pierwotnego Unii Europejskiej; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad pomocniczości, subsydiarności i solidarności. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia czynniki, które doprowadziły do integracji europejskiej po II wojnie światowej; ▪ charakteryzuje okoliczności, w których doszło do akcesji kolejnych państw do Unii Europejskiej; ▪ omawia, w jaki sposób ewoluował charakter prawny wspólnot europejskich/Unii Europejskiej; ▪ przedstawia, w jaki sposób ewoluowały cele i formy działalności wspólnot europejskich/Unii Europejskiej. 	<p>VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Uczeń: 8) wymienia obowiązujące akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej; lokalizuje jej państwa członkowskie; przedstawia podstawowe obszary i zasady działania Unii Europejskiej.</p>	<p>XIV. Integracja europejska. Uczeń: 1) wykazuje kulturowe i historyczne podwaliny jedności europejskiej; 2) przedstawia etapy powojennej integracji europejskiej (w aspekcie gospodarczym – od strefy wolnego handlu do wspólnego rynku) i najważniejsze postanowienia aktów prawa pierwotnego: <i>Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali, Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą, Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, traktatu fuzyjnego i Jednolitego aktu europejskiego</i>; 3) przedstawia integrację w ramach Unii Europejskiej (w aspekcie gospodarczym – od wspólnego rynku do unii gospodarczo-walutowej) i najważniejsze postanowienia aktów prawa pierwotnego: <i>Traktatu o Unii Europejskiej</i> (traktatu z Maastricht), traktatu amsterdamskiego i traktatu nicejskiego; 4) rozważa kwestię charakteru prawnego Unii Europejskiej, korzystając z przepisów traktatu z Lizbony i wskazując na zasady pomocniczości, subsydiarności i solidarności.</p>
16.	2. Instytucje Unii Europejskiej	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kompetencje UE ▪ Rada Europejska ▪ Parlament Europejski ▪ Komisja Europejska ▪ Rada Unii Europejskiej ▪ Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne organy/institucje Unii Europejskiej; ▪ porównuje najważniejsze cele, formy działania i zasady funkcjonowania głównych instytucji Unii Europejskiej; ▪ omawia zagadnienie legitymizacji głównych instytucji Unii Europejskiej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ określa zakres uprawnień poszczególnych instytucji Unii Europejskiej; ▪ porównuje formy legitymizacji głównych instytucji Unii Europejskiej; ▪ charakteryzuje rolę i formy działalności Komisji Europejskiej i Rady Europejskiej oraz wskazuje współzależności między tymi instytucjami; ▪ przedstawia strukturę organizacyjną Komisji Europejskiej; ▪ omawia strukturę organizacyjną Rady Unii Europejskiej, w tym wyjaśnia, jaka jest rola poszczególnych składów Rady i jej komitetów; ▪ przedstawia strukturę organizacyjną Parlamentu Europejskiego, w tym rolę frakcji parlamentarnych i różnego rodzaju komisji; ▪ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania 	<p>VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Uczeń: 8) wymienia obowiązujące akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej; lokalizuje jej państwa członkowskie; przedstawia podstawowe obszary i zasady działania Unii Europejskiej; 9) przedstawia najważniejsze instytucje Unii Europejskiej: Komisję, Radę, Parlament, Radę Europejską i Trybunał Sprawiedliwości.</p>	<p>XIV. Integracja europejska. Uczeń: 5) przedstawia zadania Rady Europejskiej i Parlamentu; wyjaśnia kwestię legitymizacji obu tych instytucji; 6) przedstawia podział kompetencji pomiędzy Komisją i Radą; wyjaśnia strukturę Komisji oraz rolę komitetów i grup roboczych Rady; 7) charakteryzuje działalność Unii Europejskiej w sferze wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych; przedstawia najważniejsze kompetencje jej instytucji sądowych.</p>

17.	3. Funkcjonowanie Unii Europejskiej	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ unia gospodarcza i walutowa ▪ Europejski Bank Centralny ▪ dochody i wydatki Unii Europejskiej ▪ Europejski Trybunał Obrachunkowy ▪ przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości ▪ wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne formy działania Unii Europejskiej w sferze wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych; ▪ omawia główne formy działania Unii Europejskiej w sferze polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa i obrony; ▪ wskazuje państwa członkowskie należące do strefy euro; ▪ przedstawia główne założenia unii gospodarczej; ▪ podaje główne zadania Europejskiego Banku Centralnego; ▪ wskazuje źródła dochodów Unii Europejskiej i charakteryzuje strukturę jej wydatków; ▪ omawia zasady tworzenia budżetu unijnego; ▪ przedstawia zadania Europejskiego Trybunału Obrachunkowego. 	<p>głównych instytucji Unii Europejskiej.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia główne problemy i wyzwania stojące przed Unią Europejską w sferach wymiaru sprawiedliwości, spraw wewnętrznych oraz polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony; ▪ wymienia pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania strefy euro; ▪ analizuje i ocenia globalną rolę Unii Europejskiej; ▪ przedstawia kompetencje Komisji Europejskiej, Rady Unii Europejskiej i Parlamentu Europejskiego w procedurze uchwalania i realizacji budżetu Unii Europejskiej; ▪ formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym oceny zasad funkcjonowania, form działalności i zakresu kompetencji Unii Europejskiej. 	<p>XIV. Integracja europejska. Uczeń:</p> <p>7) charakteryzuje działalność Unii Europejskiej w sferze wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych; przedstawia najważniejsze kompetencje jej instytucji sądowych;</p> <p>8) charakteryzuje działalność Unii Europejskiej w sferze polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa i obrony; przedstawia pozycję i zadania Wysokiego Przedstawiciela Unii Europejskiej ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa; rozważa kwestię globalnej roli Unii Europejskiej;</p> <p>9) wyjaśnia założenia strefy euro; przedstawia zadania Europejskiego Banku Centralnego i Europejskiego Systemu Banków Centralnych;</p> <p>10) przedstawia dochody i wydatki budżetowe Unii Europejskiej i procedurę tworzenia budżetu ogólnego; charakteryzuje zadania Europejskiego Trybunału Obrachunkowego.</p>
18.	4. Fundusze i polityka spójności	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ polityka spójności UE ▪ fundusze europejskie ▪ polityki sektorowe UE ▪ konkurencja i ochrona konsumentów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cele europejskiej polityki spójności społecznej i gospodarczej oraz polityki konkurencji i ochrony konsumentów; ▪ podaje przykłady działalności Unii Europejskiej w ramach wybranych polityk sektorowych [kulturalnej; kształcenia i młodzieży; badań i rozwoju technologicznego; handlowej; rolnej; transportowej; ochrony środowiska; energetycznej; małych i średnich przedsiębiorstw]; ▪ wymienia główne fundusze Unii Europejskiej; ▪ wskazuje państwa aspirujące do członkostwa w Unii Europejskiej; ▪ wymienia główne kierunki integracji europejskiej; ▪ analizuje główne argumenty podnoszone w sporze na temat przyszłego rozwoju Unii Europejskiej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy założeń i form realizacji europejskiej polityki spójności społecznej i gospodarczej oraz polityki konkurencji i ochrony konsumentów; ▪ przedstawia problemy [polityczne, ekonomiczne, kulturowe] związane w ewentualnym rozszerzeniu Unii Europejskiej oraz z dalszą integracją państw w ramach organizacji; ▪ formułuje i uzasadnia stanowisko w sporze dotyczącym przyszłości Unii Europejskiej i kierunków dalszej integracji. 	<p>XIV. Integracja europejska. Uczeń:</p> <p>11) charakteryzuje działalność Unii Europejskiej w polityce spójności społecznej i gospodarczej oraz konkurencji i ochrony konsumentów;</p> <p>12) przedstawia działalność Unii Europejskiej w wybranych politykach sektorowych (polityce: kulturalnej; kształcenia i młodzieży; badań i rozwoju technologicznego; handlowej; rolnej; transportowej; ochrony środowiska; energii; małych i średnich przedsiębiorstw);</p> <p>13) przedstawia fundusze Unii Europejskiej i podaje przykłady ich wykorzystania na poziomie regionalnym i centralnym w Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <p>15) formułuje argumenty na temat przyszłości Unii Europejskiej w zakresie jej struktury i zadań oraz jej składu członkowskiego.</p>
	Podsumowanie	2				
V. POLITYKA ZAGRANICZNA						

19.	1. Polska polityka zagraniczna i racja stanu	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dyplomacja ▪ ambasada ▪ urząd konsularny ▪ racja stanu ▪ polityka zagraniczna III RP ▪ uczestnictwo Polski w ugrupowaniach regionalnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie pojęcia „racja stanu”; ▪ wymienia główne zadania ambasad i konsulatów; ▪ charakteryzuje cele polskiej polityki zagranicznej w XXI w. oraz przedstawia sposoby ich realizacji; ▪ porównuje polską politykę zagraniczną z lat 90. XX w. z tą realizowaną przez państwo polskie współcześnie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia, że organy władzy muszą kierować się racją stanu w procesie kształtowania polityki zagranicznej; ▪ porównuje status prawny, strukturę oraz zadania ambasad i konsulatów; ▪ charakteryzuje czynniki, które decydowały o kierunkach polskiej polityki zagranicznej w okresie od lat 90. XX w. do czasów współczesnych; ▪ dokonuje krytycznej analizy polskiej polityki zagranicznej po 1989 r.; ▪ przedstawia cele i formy współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z innymi państwami w ramach organizacji regionalnych. 	VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Uczeń: 7) przedstawia, na przykładzie placówek Rzeczypospolitej Polskiej, zadania ambasad i konsulatów.	XV. Polska polityka zagraniczna. Uczeń: 1) wyjaśnia, jakie znaczenie w polityce zagranicznej państwa odgrywa racja stanu; wykazuje transformację celów, instrumentów i treści polskiej polityki zagranicznej od lat 90. XX wieku.
20.	2. Polska w Unii Europejskiej	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Polska w UE ▪ fundusze UE w Polsce ▪ obywatelstwo unijne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne etapy procesu integracji Polski z Unią Europejską; ▪ przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej; ▪ pozyskuje z różnych źródeł informacje na temat pozytywnych i negatywnych aspektów członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej; ▪ odszukuje w różnych źródłach informacje na temat wykorzystania funduszy europejskich w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ przedstawia czynniki, które wpływają na pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej; ▪ wskazuje przejawy europeizacji polskiej polityki zagranicznej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ formuluje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym konsekwencji przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej; ▪ analizuje i przedstawia informacje dotyczące wykorzystania funduszy europejskich w Polsce, w tym prezentuje konkretne przykłady zrealizowanych dzięki nim inwestycji; ▪ charakteryzuje i ocenia pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej; ▪ przedstawia pozytywne i negatywne aspekty europeizacji polskiej polityki zagranicznej. 	VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Uczeń: 10) przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej; rozważa kwestię korzyści i kosztów członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.	XIV. Integracja europejska. Uczeń: 13) przedstawia fundusze Unii Europejskiej i podaje przykłady ich wykorzystania na poziomie regionalnym i centralnym w Rzeczypospolitej Polskiej; 14) rozważa kwestię skutków członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej, odwołując się do danych statystycznych i wyników badań opinii publicznej. XV. Polska polityka zagraniczna. Uczeń: 2) wyjaśnia zmieniającą się pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej i determinanty tej pozycji oraz skutki europeizacji polskiej polityki zagranicznej.
21.	3. Relacje dwustronne Rzeczypospolitej Polskiej	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stosunki z państwami sąsiednimi ▪ relacje z USA ▪ stosunki polsko-chińskie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia sąsiadów Polski oraz przedstawia ich relacje z UE i NATO; ▪ wskazuje cele i formy współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z państwami sąsiednimi – zarówno w ramach UE i NATO, jak i poza tymi organizacjami; ▪ wymienia płaszczyzny współpracy z Rzeczypospolitej Polskiej z państwami sąsiednimi; ▪ przedstawia główne problemy w relacjach Polski z państwami sąsiednimi; ▪ omawia – na wybranych przykładach – cele, formy i instrumenty współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z państwami pozaeuropejskimi, np. z USA czy Chinami. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ porównać cele, formy i instrumenty współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z państwami sąsiadującym – zarówno tymi będącymi członkami UE, jak i tymi pozostającymi poza strukturami unijnymi; ▪ dokonuje krytycznej analizy relacji Rzeczypospolitej Polskiej z wybranymi państwami pozaeuropejskimi, np. z USA i Chinami; ▪ charakteryzuje relacje polsko-niemieckie i polsko-rosyjskie w okresie od początku lat 90. XX w. do czasów współczesnych. 		XV. Polska polityka zagraniczna. Uczeń: 3) charakteryzuje relacje Rzeczypospolitej Polskiej z państwami sąsiedzkimi będącymi członkami Unii Europejskiej; 4) charakteryzuje relacje Rzeczypospolitej Polskiej z państwami sąsiedzkimi niebędącymi członkami Unii Europejskiej; 5) wyjaśnia cele, instrumenty i treści kierunku euroatlantyckiego polskiej polityki zagranicznej, w tym relacje ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki; 6) porównuje i ocenia relacje Rzeczypospolitej Polskiej z wybranymi państwami

							pozaeuropejskimi na podstawie samodzielnie zebranych informacji.
22.	4. Polska a bezpieczeństwo na świecie	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ udział Polski w misjach pokojowych i operacjach militarnych ▪ polskie inicjatywy na rzecz pokoju ▪ polska pomoc humanitarna i rozwojowa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia współczesne misje pokojowe i operacje militarne, w których biorą udział polscy żołnierze ,oraz lokalizuje na mapie miejsca, gdzie są one realizowane; ▪ przedstawia najważniejsze polskie inicjatywy na rzecz pokoju i demokracji w XXI w.; ▪ omawia formy i instrumenty polskiej pomocy humanitarnej i rozwojowej w XXI w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia okoliczności i cele uczestnictwa wojsk polskich w misjach pokojowych i operacjach militarnych w okresie od lat 90. XX w. do czasów współczesnych; ▪ dokonuje krytycznej analizy celów, przebiegu i skutków wybranych misji pokojowych lub operacji militarnych z udziałem wojsk polskich; ▪ uzasadnia konieczność zaangażowania Polski w działania z zakresu pomocy humanitarnej i rozwojowej. 		XV. Polska polityka zagraniczna. Uczeń: 5) wyjaśnia cele, instrumenty i treści kierunku euroatlantyckiego polskiej polityki zagranicznej, w tym relacje ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki; 7) przedstawia udział Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych misjach pokojowych i operacjach militarnych oraz polskie inicjatywy na rzecz międzynarodowego pokoju, demokracji oraz w zakresie pomocy humanitarnej i rozwojowej od lat 90. XX wieku.
	Podsumowanie	2					
VI. EDUKACJA I NAUKA							
23	1. Nauki społeczne i humanistyczne	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podział nauk ▪ nauki społeczne ▪ nauki humanistyczne ▪ interdyscyplinarność ▪ wkład Polaków w nauki społeczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia obowiązujący w Rzeczypospolitej Polskiej podział nauk społecznych i humanistycznych; ▪ określa zakres tematyczny badań prowadzonych w ramach poszczególnych nauk społecznych i humanistycznych [m.in. nauk o polityce, w tym o polityce publicznej, bezpieczeństwie, mediach, poznaniu i komunikacji społecznej, administracji, nauk prawnych, socjologii, psychologii, pedagogiki, etnologii, kulturoznawstwa]; ▪ wymienia osiągnięcia wybitnych polskich przedstawicieli nauk społecznych: Bronisława Malinowskiego, Floriana Znanięckiego i Leona Petrażyckiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia różne podziały nauk [w tym ten przyjęty na forum OECD]; ▪ pozyskuje z różnych źródeł i prezentuje informacje na temat wybranej nauki społecznej lub humanistycznej [zakres tematyczny, instrumenty badawcze, osiągnięcia współczesnych badaczy, wybitni naukowcy, w tym najważniejsi badacze polscy]; ▪ określa, jakie jest znaczenie nauk humanistycznych i społecznych we współczesnym świecie; ▪ wyjaśnia, na czym polegają badania interdyscyplinarne, i przedstawia ich znaczenie we współczesnej nauce. 		XVI. Edukacja i nauka. Uczeń: 2) przedstawia obowiązujący w Rzeczypospolitej Polskiej podział nauk społecznych i humanistycznych; przygotowuje notatkę na temat wybranych nauk (spośród nauk o: polityce, polityce publicznej, bezpieczeństwie, mediach, poznaniu i komunikacji społecznej, administracji; nauk prawnych; socjologii, psychologii, pedagogiki; etnologii, kulturoznawstwa); 3) przedstawia wkład w nauki społeczne znanych na świecie Polaków: Bronisława Malinowskiego, Floriana Znanięckiego i Leona Petrażyckiego.
24.	2. Uczenie się przez całe życie	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kwalifikacje zawodowe ▪ formy kształcenia ustawicznego ▪ formy podnoszenia lub zmiany kwalifikacji zawodowych ▪ szkoły policealne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje strukturę szkolnictwa wyższego w Polsce; ▪ pozyskuje z różnych źródeł informacje na temat wymagań rekrutacyjnych w szkołach policealnych oraz na wybranych uczelniach wyższych; ▪ wymienić sposoby, formy i instrumenty wykorzystywane w procesie podnoszenia lub zmiany kwalifikacji zawodowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ planuje indywidualną ścieżkę edukacji po ukończeniu szkoły średniej; ▪ odszukuje w różnych źródłach informacje o kwalifikacjach zawodowych niezbędnych do wykonywania wybranych zawodów lub pełnienia określonych funkcji; ▪ uzasadnia konieczność uczenia się przez całe życie. 	VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 4) przedstawia możliwości kontynuacji edukacji (studia I stopnia i jednolite magisterskie, szkoły kształcące w zawodzie); wyjaśnia, w jaki sposób podnosić swoje kwalifikacje zawodowe.	XVI. Edukacja i nauka. Uczeń: 1) wyjaśnia, w jaki sposób można podnosić lub zmieniać swoje kwalifikacje zawodowe i dlaczego uczenie się przez całe życie jest jednym z warunków sukcesu w karierze zawodowej.
25.	3. Szkolnictwo wyższe w Polsce	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczelnie wyższe w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia rodzaje uczelni wyższych w Polsce; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje 		XVI. Edukacja i nauka. Uczeń: 4) znajduje informacje

			<ul style="list-style-type: none"> organizacja studiów w Rzeczypospolitej Polskiej i w Europie szkoły doktorskie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia różnice między poszczególnymi typami studiów [studia I i II stopnia, jednolite studia magisterskie, studia doktoranckie, studia podyplomowe]; pozyskuje z różnych źródeł informacje na temat interesujących go kierunków studiów. 	na temat wybranej uczelni wyższej w Polsce [historia, zakres i charakter studiów, miejsce w rankingu szkół wyższych itp.].		o uniwersytetach oraz o innych szkołach wyższych w swoim regionie, a także o programie interesujących go kierunków studiów I stopnia lub jednolitych studiów magisterskich przez nie prowadzonych; 5) przedstawia na wybranych przykładach zasady kwalifikacji kandydatów do szkół wyższych w Rzeczypospolitej Polskiej na kierunku studiów I stopnia lub jednolitych studiów magisterskich.
26.	4. Studia za granicą	1	<ul style="list-style-type: none"> matura międzynarodowa Erasmus plus 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia warunki uzyskania matury międzynarodowej; przedstawia warunki studiowania obywateli polskich w krajach Unii Europejskiej; pozyskuje z różnych źródeł informacje na temat warunków studiowania w wybranych państwach świata. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cele i zasady funkcjonowania programu „Erasmus plus”; określa, jakie szanse edukacyjne daje abiturientom zdanie matury międzynarodowej; gromadzi i prezentuje informacje na temat wybranej uczelni zagranicznej; planuje indywidualną ścieżkę edukacyjną po ukończeniu szkoły średniej z uwzględnieniem możliwości studiowania poza granicami Polski; wymienia wady i zalety studiowania w wybranych państwach [innych niż Polska]. 		XVI. Edukacja i nauka. Uczeń: 6) przedstawia warunki podejmowania nauki w Unii Europejskiej oraz znajduje informacje na ten temat odnoszące się do wybranego państwa.
	Podsumowanie	2					

Opracowanie: Barbara Furman